

Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne

Ćwiczenia 4:

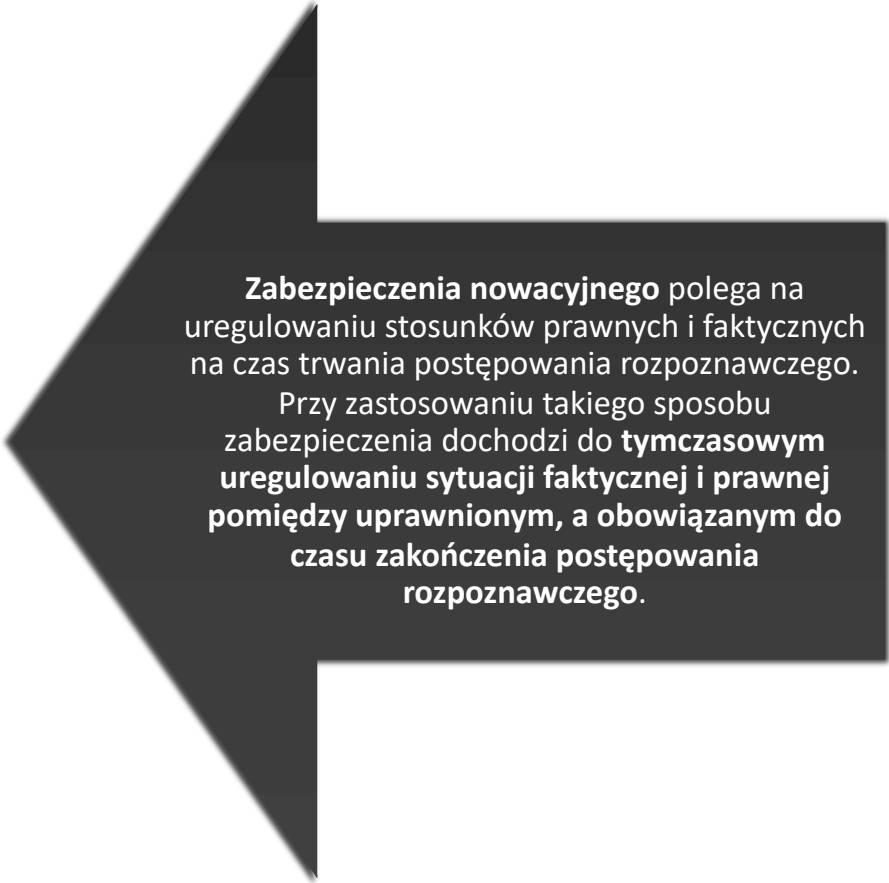

- Sposoby zabezpieczenia roszczeń pieniężnych i niepieniężnych

mgr Adrian Borys
Instytut Prawa Cywilnego
Zakład Postępowania Cywilnego
adrian.borys@uwr.edu.pl

Sposoby zabezpieczenia roszczeń

Zabezpieczenia nowacyjnego polega na uregulowaniu stosunków prawnych i faktycznych na czas trwania postępowania rozpoznawczego.

Przy zastosowaniu takiego sposobu zabezpieczenia dochodzi do **tymczasowym uregulowaniu sytuacji faktycznej i prawnej pomiędzy uprawnionym, a obowiązującym do czasu zakończenia postępowania rozpoznawczego.**

Zabezpieczenie konserwacyjne dąży natomiast do utrzymania istniejącego stanu prawnego i faktycznego do czasu zakończenia postępowania rozpoznawczego. Cele tego rodzaju zabezpieczenia jest **utrzymanie substratu majątku obowiązanego, aby mógł posłużyć do zaspokojenia roszczenia uprawnionego po zakończeniu postępowania w rozpoznawczego.**

Dokonując podziału zabezpieczeń w oparciu o kryterium przedmiotu podlegającego zabezpieczeniu, w literaturze wyróżnia się zabezpieczenie roszczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Zabezpieczenie roszczeń
pieniężnych

Zabezpieczenie roszczeń
niepieniężnych

Sposoby zabezpieczenia roszczeń pieniężnych

Zabezpieczenie poprzez zajęcie ruchomości

Zabezpieczenie poprzez zajęcie ruchomości

Uprawniony składając wniosek o udzielenie zabezpieczenia poprzez zajęcie ruchomości może wymienić konkretne ruchomości należące do obowiązanego (np. rzeczy indywidualnie oznaczone takie jak samochód).

Żaden przepis nie wymaga szczegółowego wymienienia rzeczy podlegających zabezpieczeniu, wystarczy ogólne wskazanie, gdzie znajdują się rzeczy mające zostać zabezpieczone oraz osoby, w których posiadaniu rzeczy te się znajdują (dłużnika lub osoby trzeciej)

Po uzyskaniu postanowienia udzielającego zabezpieczenia i stwierdzenia jego wykonalności, uprawniony powinien wystąpić do komornika o dokonanie zajęcia ruchomości obowiązanego

Zajęte ruchomości nie mogą być oddane pod dozór uprawnionego (zob. art. 752 KPC), lecz dozorczy ustanowionemu w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia, a gdy nie został ustanowiony, to dozorczy wskazanemu przez uprawnionego. Wyjątek dotyczy rzeczy ulegających szybkiemu zepsuciu.

art. 750 KPC

Zabezpieczenie nie może obejmować rzeczy, wierzytelności i praw, z których egzekucja jest wyłączona.

**Wyjątki od zasady zakazu
zbywania rzeczy zajętych celem
zabezpieczenia – art. 751 KPC**

Zasadniczo rzeczy, które zostały zajęte w postępowaniu zabezpieczającym nie mogą zostać zbyte, lecz oddawane są pod dozór.

Jednakże wprowadzone zostały odstępstwa od powyższej zasady. W przypadku sprzedaży rzeczy, zajętych celem zabezpieczenia, cenę uzyskaną ze sprzedaży składa się na rachunek depozytowy sądu na zabezpieczenie roszczeń uprawnionego

Rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu

Rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu mogą stanowić przedmiot zabezpieczenia także wyjątkowo, gdy obowiązanym nie posiada innego mienia, które mogłoby zabezpieczyć roszczenia uprawnionego, a istnieje możliwość niezwłocznej sprzedaży takich rzeczy. Do sprzedaży rzeczy ulegających szybkiemu zepsuciu stosuje się odpowiednio art. 864 KPC, co oznacza, iż sprzedaży można dokonać z wolnej ręki.

Rzeczy, o których sprzedaż zostałaawnioskowana przez obowiązanego

Nie tylko rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu, ale także inne ruchomości, wierzytelności lub prawa mogą zostać zbyte w postępowaniu zabezpieczającym, jeżeli z wnioskiem takim do sądu wystąpi obowiązanym. Sąd rejonowy sprawujący nadzór nad komornikiem prowadzącym postępowanie zabezpieczające może, po wysłuchaniu uprawnionego, wyrazić zgodę na dokonanie ich sprzedaży i polecić komornikowi sprzedaż takich rzeczy

Cenę uzyskaną ze sprzedaży składa się na rachunek depozytowy Ministra Finansów na zabezpieczenie roszczeń uprawnionego.

Zabezpieczenie poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę

Zabezpieczenie poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę

Zabezpieczenie poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę następuje poprzez zawiadomienie obowiązanego oraz jego pracodawcy o dokonanej zajęciu i zakazie dokonywania wypłaty określonej części wynagrodzenia.

Zajęcie polega na tym, że w stosunku do uprawnionego nieważne są rozporządzenia wynagrodzeniem przekraczające część wolną od zajęcia, dokonane po jego zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wynagrodzenia następuje po zajęciu (por. art. 885 KPC).

Ponadto, z mocy samego zajęcia wierzyciel może wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika (art. 887 § 1 zd. 1 KPC)

Zabezpieczenie poprzez zajęcie rachunku bankowego

Zabezpieczenie poprzez zajęcie rachunku bankowego

art. 752² KPC

Zabezpieczenia rachunku bankowego dokonuje się w sposób przewidziany dla egzekucji z rachunku bankowego (art. 889 i n. KPC) przez komornika prowadzącego postępowanie zabezpieczające.

W przypadku dokonania zajęcia rachunku bankowego przedsiębiorcy lub właściciela gospodarstwa rolnego, sąd na wniosek obowiązanego złożony w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu postanowienia o zabezpieczeniu określi, jakie kwoty można pobierać na bieżące wypłaty wynagrodzeń za pracę wraz z podatkiem od wynagrodzenia i innymi ustawowymi ciężarami, a także na bieżące koszty prowadzonej działalności.

Sąd udzielając zabezpieczenia, może określić korzystanie z zajętego rachunku także w inny sposób.

Zajęcie rachunku bankowego nie pozbawia obowiązanego prawa do polecenia przekazania zajętych kwot na rachunek depozytowy sądu w celu wpłacenia sumy zabezpieczenia

Art. 890¹ KPC
**[Zbieg zajęcia egzekucyjnego z
zajęciem na zabezpieczenie]**

Jeżeli zajęcie obejmuje wierzytelność wynikającą z rachunku bankowego zajętego uprzednio na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu ustanowionym w postępowaniu zabezpieczającym, uprawnienia obowiązanego do dokonania wypłat z rachunku bankowego ustają z dniem dokonania zajęcia w postępowaniu egzekucyjnym

Zabezpieczenie poprzez zajęcie wierzytelności lub prawa majątkowego

Zabezpieczenie poprzez zajęcie wierzytelności lub prawa majątkowego

1) zawiadomienie dłużnika, że nie wolno mu odbierać żadnego świadczenia ani rozporządzać zajętą wierzytelnością i ustanowionym dla niej zabezpieczeniem;

2) wezwanie dłużnika wierzytelności, aby należnego od niego świadczenia nie uiszczał dłużnikowi, lecz złożył je komornikowi lub do depozytu sądowego.

Zajęcie
wierzytelności celem
zabezpieczenia,
podobnie jak w
przypadku egzekucji,
następuje poprzez:

1) czy i w jakiej wysokości przysługuje dłużnikowi zajęta wierzytelność, czy też odmawia zapłaty i z jakiej przyczyny;

2) czy inne osoby roszczą sobie prawa do wierzytelności, czy i w jakim sądzie lub przed jakim organem toczy się lub toczyła się sprawa o zajętą wierzytelność oraz czy i o jakie roszczenia została skierowana do zajętej wierzytelności egzekucja przez innych wierzycieli.

Jednocześnie z zajęciem wierzytelności komornik wezwie jej dłużnika, aby w ciągu tygodnia złożył oświadczenie:

Zabezpieczenie poprzez zajęcie praw z instrumentów finansowych

Zabezpieczenie poprzez zajęcie praw z instrumentów finansowych

Zabezpieczanie polegające na zajęciu praw z instrumentów finansowych zostało uregulowane w sposób szczególny, umożliwiający ich zamianę na środki pieniężne, które są składane na rachunku depozytowym sądu.

Art. 752¹ KPC

[Sprzedaż papierów wartościowych]

W razie udzielenia zabezpieczenia przez zajęcie praw z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku w rozumieniu przepisów o obrocie instrumentami finansowymi obowiązany w terminie trzech miesięcy od dnia zajęcia może zlecić ich sprzedaż. Sumę uzyskaną ze sprzedaży umieszcza się na rachunku depozytowym Ministra Finansów. Obowiązany może także zlecić, by znajdujące się na rachunku sumy pieniężne zostały wpłacone na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

Zabezpieczenie poprzez ustanowienie hipoteki przymusowej

Zabezpieczenie poprzez obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową

Stosownie do art. 110 KWU, hipotekę przymusową można ustanowić także na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

Hipotekę przymusową można ustanowić także na podstawie nieprawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności.

Z tych też względów SN wyraził pogląd, że: *"nieprawomocny nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej kaucyjnej, bez nadania mu klauzuli wykonalności"* (uchw. SN z 2.12.2003 r., III CZP 92/03, OSNC 2005, Nr 2, poz. 22).

Zabezpieczenie poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości

Zabezpieczenie poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości

Zabezpieczenie poprzez ustanowienie zakazu zbywania nieruchomości ma na celu zagwarantowanie uprawnionemu, że dotychczasowy majątek obowiązanego nie zostanie przez niego zbyty, a w konsekwencji będzie możliwe zaspokojenie roszczenia w przypadku uwzględnienia roszczenia.

Skutkiem naruszenia orzeczonego w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia zakazu nie jest nieważność zbycia nieruchomości. W przypadku naruszenia tego zakazu prowadzi do powstania odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną w ten sposób wierzycielowi

Czynność prawna obowiązanego dokonana wbrew zakazowi zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, jest nieważna.
(art. 752^{3a} § 1 KPC)

Zabezpieczenie poprzez ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu

Zabezpieczenie poprzez ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu
art. 7523 KPC

Jest to jeden ze sposobów zabezpieczenia o charakterze konserwacyjnym

Zabezpieczenie takiego prawa następuje poprzez wpisanie w księdze wieczystej nieruchomości, na której ustanowione jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu ostrzeżenia o zakazie zbywania tego prawa. Wpisu ostrzeżenia dokonuje się na wniosek uprawnionego na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

W związku z tym, że spółdzielnia mieszkaniowa ponosi odpowiedzialność za szkodę spowodowaną czynnościami umożliwiającymi obowiązanemu zbycie prawa, to postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia sąd doręcza także spółdzielni mieszkaniowej.

Czynność prawna dokonana wbrew zakazowi zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jest nieważna, jeżeli dokonano wpisu w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazie zbywania tego prawa
(art. 752^{3a} § 1 KPC)

Zabezpieczenie przez zarząd przymusowy

**Zabezpieczenie polegające
na ustanowieniu zarządu
nad przedsiębiorstwem lub
gospodarstwem rolnym**

art. 752⁴ – 752⁶ KPC

W przypadku zabezpieczenia poprzez ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego została wprowadzona szczególna regulacja, nawiązująca do uregulowań dotyczących zarządu w toku egzekucji z nieruchomości (patrz. art. 931-941 KPC)

Postanowienie o ustanowieniu zarządcy jest jednocześnie podstawą do wprowadzenia zarządcy w zarząd bez potrzeby nadania mu klauzuli wykonalności, w razie gdyby istniały przeszkody uniemożliwiające zarządcy objęcie zarządu.

W odróżnieniu od zarządcy ustanawianego w toku postępowania egzekucyjnego z nieruchomości, zarządcą nie może być obowiązanym.

Uprawniony wnioskując o udzielenie zabezpieczenia poprzez ustanowienie zarządcy przymusowego musi wykazać, iż ustanowienie osoby, która będzie sprawowała zarząd zamiast obowiązanego nad jego przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym, pozwoli na utrzymanie dotychczasowego substratu majątkowego obowiązanego i nie dojdzie do wyzbycia się majątku przez obowiązanego.

Nadwyżkę dochodów zarządca składa na rachunek depozytowy Ministra Finansów

zabezpieczenie antycypacyjne

Sąd może zezwolić na przyznanie
dochodu uzyskiwanego z zarządu na
zaspokojenie uprawnionego
art. 752⁴ § 3 KPC

zezwoleń na zaspokojenie
uprawnionego z dochodów
z zarządu za zgodą
obowiązane

zezwoleń na zaspokojenie
uprawnionego z dochodów z
zarządu bez zgody
obowiązane

Zgoda nie jest potrzebna w sprawach
wymienionych w art. 753, art. 753¹ i art. 754
KPC.

Zarządca
przymusowy w
postępowaniu
zabezpieczającym

działa we własnym
imieniu, lecz na cudzy
rachunek → działa
jako zastępca
pośredni,
nie jest on ani
pełnomocnikiem, ani
przedstawicielem
uprawnionego, ani
obowiązanego.

art. 752⁵ KPC

**Czynności prawne
obowiązanego dotyczące
majątku objętego
zarządem przymusowym
podjęte po ustanowieniu
zarządu są nieważne**

Szczególnego rodzaju regulacja
została wprowadzona w
przypadku skierowania
egzekucji do składników mienia
obowiązanego objętego
zarządem przymusowym.

art. 752⁶ KPC

Zbieg z egzekucją skierowaną do składników mienia objętego zarządem

Dalsze postępowanie będzie prowadzone według przepisów o egzekucji przez zarząd przymusowy.

Sąd powoła na zarządcę osobę fizyczną lub prawną wskazaną przez strony spośród osób posiadających licencję do wykonywania obowiązków syndyka, nadzorcy lub zarządcy w postępowaniu upadłościowym i naprawczym.

Sądem właściwym w tym zakresie będzie sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorstwa lub, w którego okręgu jest położone gospodarstwo rolne.

Zbieg z egzekucją poprzez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego

Dalsze postępowanie będzie prowadzone na zasadach przewidzianych w art. 1064¹⁴ KPC przez sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorstwa dłużnika lub, w którym dłużnik ma gospodarstwo rolne.

Zabezpieczenie alimentów

W sprawach o alimenty zabezpieczenie ma charakter nowacyjny gdyż zobowiązuje zobowiązanego do zapłaty świadczeń jednorazowo lub okresowo określonej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego

Zabezpieczenie roszczeń o alimenty ma charakter zabezpieczenia nowacyjnego, które polega na tymczasowym uregulowaniu stosunków prawnych i faktycznych na czas trwania postępowania rozpoznawczego.

W sprawach o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia można zobowiązać obowiązanego do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej.

W sprawach o roszczenia alimentacyjne nie jest wymagane uprawdopodobnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, a jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia.

Sposoby zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych

Zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych

Jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, w szczególności sąd może:

1) unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania;

2) ustanowić zakaz zbywania przedmiotów lub praw objętych postępowaniem;

3) zawiesić postępowanie egzekucyjne lub inne postępowanie zmierzające do wykonania orzeczenia;

4) uregulować sposób roztoczenia pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem;

5) nakazać wpisanie stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej lub we właściwym rejestrze

zapewnienie skuteczności
przyszłego orzeczenia

zapewnienie
uprawnionemu
zaspokojenia tj.
egzekucyjnego wykonania
przyszłego orzeczenia
(tylko przy roszczeniu o
świadczenie)

antycypacyjne,
tymczasowe udzielenie
wierzycielowi takiej samej
ochrony prawnej, jaką ma
zapewnić mu przyszłe
orzeczenie

Cel
zabezpieczenia
roszczenia
niepieniężnego

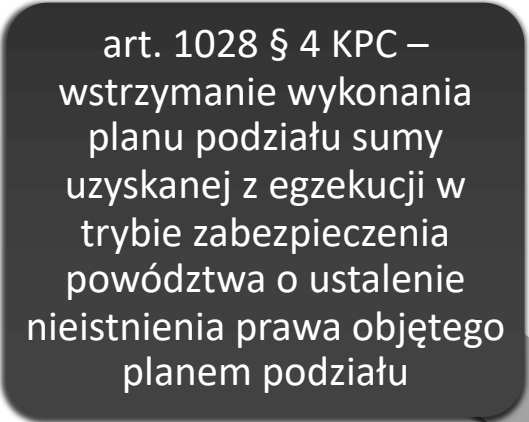

art. 268 KSH –
zabezpieczenie powództwa
o wyłączenie wspólnika
przez zawieszenie
wspólnika w wykonywaniu
jego praw udziałowych w
spółce

art. 1028 § 4 KPC –
wstrzymanie wykonania
planu podziału sumy
uzyskanej z egzekucji w
trybie zabezpieczenia
powództwa o ustalenie
nieistnienia prawa objętego
planem podziału

art. 152 ust. 1 p.g.g.

Zabezpieczenie
roszczeń
niepieniężnych
wynikające z
przepisów
szczególnych

art. 756 KPC

W sprawach o rozwód, o separację oraz o unieważnienie małżeństwa, sąd może również orzec o wydaniu małżonkowi, opuszczającemu mieszkanie zajmowane wspólnie przez małżonków, potrzebnych mu przedmiotów

art. 756¹ KPC

W sprawach dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem sąd orzeka w przedmiocie zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy, chyba że chodzi o wypadek niecierpiący zwłoki.

**Zagrożenie obowiązanemu
nakazaniem zapłaty**

art. 756² KPC

**Uwzględniając wniosek o zabezpieczenie
przez uregulowanie:**

- 1) stosunków na czas trwania postępowania,**
- 2) sposobów kontaktów z dzieckiem,**
- 3) sposobu roztoczenia pieczy nad małoletnim dzieckiem w ten sposób, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach**

Sąd, na wniosek uprawnionego, może w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia zagrozić obowiązanemu nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego na wypadek naruszenia obowiązków określonych w tym postanowieniu

Dziękuję za uwagę

Czy mają Państwo jakieś pytania?